

Blog 165 De vluchteling – omzien of weggijken?

De krant kwam in die tijd op de zes werkdagen van de week door de brievenbus, de radio bracht heel wat keren per dag het nieuws, de televisie was er nog slechts voor de upper ten. Een jeugdjournaal? Toen nog ondenkbaar! Wanneer werd ik als jonge puber me enigszins bewust van de grote wereld en wat zich daarin afspeelde?

Het geheugen is soepel genoeg om me te doen geloven dat ik al vroeg weet had van grote gebeurtenissen die zich ergens op de wereld afspeelden. De werkelijkheid is anders: slechts van één grote wereldgebeurtenis uit mijn vroege jeugd weet ik nu zeker dat ik die heel bewust heb beleefd. Ik was dertien toen op zondag 4 november 1956 Russische tanks Hongarije en Boedapest binnenvielen waardoor een einde kwam aan de Hongaarse opstand. We zaten aan de radio gekluisterd toen de journalist Alfred van Sprang ons met krakende stem vertelde over wat hij zag gebeuren. We waren er bij!

Ik vermoed dat toen in mijn puberbrein het achteraf merkwaardige idee zich nestelde dat de wereld bestond uit goede, christelijke en kwade, heidense volken. Rusland was het onchristelijke land in het oosten. In het verre westen lag het christelijke Amerika.

Voordat Rusland eind 1956 de Hongaarse grenzen hermetisch sloot ontvluchtten circa 200.000 Hongaren hun land. Het Polygoonjournaal van week 47 van 1956 toonde beelden van de aankomst van de eerste 670 Hongaarse vluchtelingen in ons land.

Honderden mensen zorgden op het perron voor een hartelijke begroeting der Hongaren, die hier na een treinreis van ruim 24 uur op hun voorlopige bestemming arriveerden. De spanning en de vermoedenissen van de achter hen liggende dagen waren op de gezichten der gevluchten duidelijk afgetekend,” klonk de kenmerkende stem van Philip Bloemendal.

Hij sloot het item af met de gloedvolle woorden: ‘De Hongaren die in ons land worden opgenomen, *mogen zich gedragen weten door de warme sympathie en de steun van het hele Nederlandse volk.*’ Maar er was ook een andere kant. Het kabinet-Drees III was niet zo happig op de komst van de Hongaren.¹ Uiteindelijk nam ons land circa 3400 Hongaarse vluchtelingen op. West-Europese landen namen in totaal 70 000 Hongaarse vluchtelingen van Oostenrijk over. Het Nederlandse aandeel was dus laag.¹ Waren de verhalen over die Hongaarse vluchtelingen voor mij als dertienjarige jongen de eerste confrontatie met een wereld waarin miljoenen mensen op de vlucht zijn?

Ik vroeg me dat af, uren nadat ik even geleden bij *De Achelse Kluis*¹ was geconfronteerd met het verhaal van vluchtelingen uit de Eerste Wereldoorlog...

De Achelse Kluis? De Eerste Wereldoorlog? Vluchtelingen? Is er enig verband? Ik vertel het je graag!

...

Er bestaan magische woorden – zoals bijvoorbeeld

“*Voorbij, voorbij, o en voorgoed voorbij*”, een dichtregel van J.C. Bloem, die zich in mij nestelde om nooit meer weg te gaan. Heel anders maar toch: naarmate ik ouder werd, werd ook de magie van de drie woorden *De Achelse Kluis* steeds groter. Ik dacht, maar wist niet zeker, dat ik er ooit was geweest – tussen 1985 en 1992, toen ik voorzitter van de directie van het St. Joseph Ziekenhuis in Eindhoven was. Vijftien kilometer zuidelijker lag toen en ligt nog, deels in België, deels in Nederland de abdij *De Achelse Kluis*. Ik wilde er graag (weer?) heen en op 19 augustus was het zover. De abdij is geen abdij meer, het rijke Roomse leven is ook daar gevloden. Alleen de brouwerij waar het trapistenbier Achel wordt gebrouwen, de herberg in de voormalige stallen met zijn heerlijke terras en de kloosterwinkel herinneren aan tijden van weleer.

En ook de 'doodendraad'. Over de toegangsweg van de abdij loopt een grensstreep die menigeen verleidt om over de grens te springen. Maar waar nu die streep loopt was in de Eerste Wereldoorlog, meer dan 100 jaar geleden, de macabere 'doodendraad'. Toen viel er niets te springen of te kruipen want dan was er de onvermijdelijke elektrocutie. Het verhaal gaat – zo meldt het informatiebord dichtbij de streep – van een moeder met haar op haar rug vastgebonden kindje. Er is ruimte, de onderste twee draden zijn doorgeknipt. Dus kruipt ze onder de boven haar gespannen draden door. Het kindje grijpt een draad erboven...

Nabij de Achelse Kluis is in de prachtige natuur een reconstructie te zien van het oorspronkelijk 332 kilometers lange 'IJzeren Gordijn' uit de Eerste Wereldoorlog. Van Vaals tot Knokke drie rijen prikkeldraad met dodelijke hoogspanning. Nederland was aan zijn zuidgrens volledig door de Duitsers afgesloten nadat een miljoen Belgen naar Nederland waren gevlucht.² Wist jij dat?

Toen we onlangs, op 19 augustus naar de Achelse Kluis gingen, was dat voor mij een feestje! Maar het 'doodendraad' van toen vroeg me ook na te denken over de vluchtelingen nú, in een land waarin vluchtelingen eeuwenlang een warm onthaal kregen.³

Zo vluchtten veel Vlamingen mét hun kennis en kapitaal tijdens de Tachtigjarige Opstand (1568-1648) naar Holland. Onze economische welvaart in de Gouden Eeuw hebben we ook aan hen te danken. In de 17e eeuw vluchtten veel Portugese joden en Franse Hugenoten naar Nederland omdat ze vervolgd werden om hun geloof. In WO1 vluchtten een miljoen (!) Belgen naar Nederland dat toen amper zes miljoen inwoners had. Tot de 'doodendraad' dat verhinderde. Velen die het wel probeerden werden geëlektrocuteerd. Na 1945 was het in Nederland met de warmte gedaan toen overlevenden uit de concentratiekampen terugkwamen. In 1951 werden 12.500 Molukse KNIL-militairen en hun gezinnen met tegenzin naar Nederland gehaald en in kampen ondergebracht. Nederland deed heel weinig om ze te helpen bij hun integratie.

Hoe kijken wij anno 2021 naar vluchtelingen? Tegenhouden met stroomprikkeldraad? Een Tweede Kamerlid zei over de Afghanen die Nederlandse troepen hebben gesteund: "Als ze hier eenmaal zijn, gaan ze nooit meer weg!" Een staatssecretaris wist het ook wel!⁴ Geen 'sympathie en warme steun'. Want haar waarheid was: als je niemand binnenlaat hoef

je ook niemand terug te sturen!

Als wij – wereldburgers die wél een dak boven ons hoofd hebben en vaste grond onder onze voeten – van vluchtelingen *wegkijken*, ontnemen we ze daardoor alle hoop.

Alleen als wij naar hen *omzien*, zal er in hun harten hoop kunnen gloren. Havel zei het: "Ik kan niet leven zonder hoop". Vluchtelingen ervaren het, helaas.

1. Meer over de oorspronkelijke abdij De Achelse Kluis lees je [hier](#); meer over hoe het nu is lees je [hier](#)

2. Over de 'Doodendraad' lees je [hier](#) veel meer

3. Zie het heel interessante artikel [Geschiedenis van vluchtelingen en asielzoekers in Nederland](#)

4. De prent van Tom stond in het dagblad Trouw, 26 augustus 2021

Muziek 1. [Vluchten kan niet meer](#); Frans Halsema en Jenny Arean, 1985. Ik vrees dat veel vluchtelingen van nu zelfs dit lied niet meer kunnen zingen.

2. Plato: "Muziek is een morele wet. Het geeft ziel aan het universum, vleugels aan de geest, vlucht aan de verbeelding [...]." Deze keer prachtige muziek die ik opdraag aan een trouwe lezer, hij weet waarom! Het slotdeel uit het Requiem van Gabriel Fauré: [In Paradisum](#).